

DOI: 10.26650/JGEOG2020-0026

COĞRAFYA DERGİSİ
JOURNAL OF GEOGRAPHY
 2021, (42)

<http://jgeography.istanbul.edu.tr>

Mersin’de (Akdeniz, Mezitli, Toroslar ve Yenişehir) Yaşayan Suriyeliler: Sosyo-Kültürel Yapı ve Entegrasyon Süreci

Syrians Living in Mersin (Mediterranean, Mezitli, Taurus, and Yenişehir): Sociocultural Structure and Information Process

Özlem SERTKAYA DOĞAN¹ , Fatma ÖZDEMİR²

¹Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, İstanbul, Türkiye

²Uzm, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, İstanbul, Türkiye

ORCID: Ö.S.D. 0000-0001-7435-626X; F.Ö. 0000-0002-2605-466X

ÖZ

Göç dinamik bir olgudur ayrıca göç veren ve göç alan ülkelerin demografik yapısını değiştiren, yeniden şekillendiren bir niteliğe sahiptir. Suriye topraklarında 2011 yılında ortaya çıkan iç savaşın etkisiyle milyonlarca insan evini, anavatanını terk ederek göç etmek zorunda kalmıştır. Türkiye bu dev göç dalgasından en çok etkilenen ülke konumundadır. Kasım 2019 itibarıyla resmi rakamlar neticesinde Türkiye topraklarında yaşamakta olan üç buçuk milyonu aşkın Suriyeli sığınmacı bulunmaktadır. Türkiye bu büyük göç hareketinden; öncelikle demografik, ekonomik, politik ve sosyo-kültürel alanda etkilenmiştir. Bu çalışmada; Mersin ilinin merkez ilçelerinde, başka bir ifadeyle Mersin şehrinde yaşayan Suriyeli sığınmacıların varlıkları istatistiksel veriler ışığında analiz edilerek incelenmiştir. 2012 yılından 2018 yılına kadar olan süreçte Mersin ili dahilinde olan 4 merkez ilçede (Akdeniz, Toroslar, Mezitli, Yenişehir) Suriyeli sığınmacıların sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel alanda yeni düzenlemeleri gerektirdiği tespit edilmiş ve bu sürecin kentsel alanda yansımaları araştırılmıştır. Bu bağlamda çalışmada geçici koruma statüsünde yer alan Suriyelilerin Mersin kentinde istihdama katılım, eğitim ve sağlık gibi kentsel hizmetlerden faydalanma durumları incelenmiş ve coğrafi bakış açısıyla değerlendirilmelerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Mersin, Suriyeliler, Entegrasyon

ABSTRACT

Migration is a dynamic phenomenon that also encompasses the quality of changing and reshaping the demographic structure of countries that become sources of migration and those that receive migrants. The civil war that erupted on Syrian soil in 2011 forced millions of people to emigrate, leaving behind their homes and homelands. Turkey is the country most affected by this massive wave of migration. According to official statistics, more than three and a half million Syrians live on Turkish soil as of November 2019. Turkey is a partner to one of the world’s most significant migration movements, and the nation has been majorly influenced in terms of its demographic, economic, political, and sociocultural aspects. The present study analyzed the assets of Syrian asylum-seekers living in Mersin city in light of statistical data from the central districts of Mersin province, a coastal settlement located in the Mediterranean and Adana regions. The results revealed that Syrian refugees in four central districts (Akdeniz, Toroslar, Mezitli, and Yenisehir) in Mersin province required new socioeconomic and sociocultural arrangements between 2012 and 2018. The indicators of such processes in urban areas were further investigated. Urban cohesion incorporates multidimensional integration activities. The conditions of Syrians in temporary protection status in Mersin city were examined in this context and were evaluated from the geographical perspective vis-à-vis benefits, for example, their participation in urban services such as employment, education, and health.

Keywords: Mersin, Syrians, integration

Başvuru/Submitted: 26.03.2020 • **Kabul/Accepted:** 25.12.2020 • **Online Yayın/Published Online:** 28.06.2021

Sorumlu yazar/Corresponding author: Özlem SERTKAYA DOĞAN / srtkydgn@istanbul.edu.tr

Atıf/Citation: Sertkaya Dogan, O., & Ozdemir, F. (2021). Mersin’de (Akdeniz, Mezitli, Toroslar ve Yenişehir) yaşayan Suriyeliler: Sosyo-kültürel yapı ve entegrasyon süreci. *Coğrafya Dergisi*, 42, 33-47. <https://doi.org/10.26650/JGEOG2020-0026>

EXTENDED ABSTRACT

Internal turmoil began when a teenager set himself on fire on Tunisian soil in 2010; over time, the uproar spread to other North African countries and some Middle Eastern nations. This upheaval, labeled the Arab Spring by the international media, also covered the Syrian territory in March 2011. The internal unrest that ensued on the Syrian terrain turned into a civil war that continues to date. Continuing internal strife has instigated a constant migration from the Syrian territories to many countries, especially Turkey. Since 2011, Turkey has implemented an open-door policy and has now become the country with the highest number of Syrian asylum-seekers worldwide. The wave of migration toward Turkey began in 2011; however, it accelerated from 2014 because of the increasing severity of the war in Syria and the impact of emerging migrant networks. In fundamental terms, migration is a social phenomenon that dynamically changes and reshapes the demographic structures of both the source and target nations. As a country exposed to a remarkable volume of migration in a short time, Turkey was immensely influenced, both economically and socioculturally. The Syrians in Turkey primarily reside in provinces close to the border. Such areas incorporate diverse economic activities.

More than three and a half million Syrian refugees live in Turkey, according to official figures released in November 2019. This number increases every day. The present study encompasses four central districts in Mersin province, a preferred settlement area for Syrian refugees. This study aimed to employ quantitative data to analyze the Syrian refugees residing in the investigated region and evaluate them from a geographical perspective. The statistical data used as the basis for the study were obtained from the Provincial Migration Management Directorate and the Provincial National Education Directorate in Mersin.

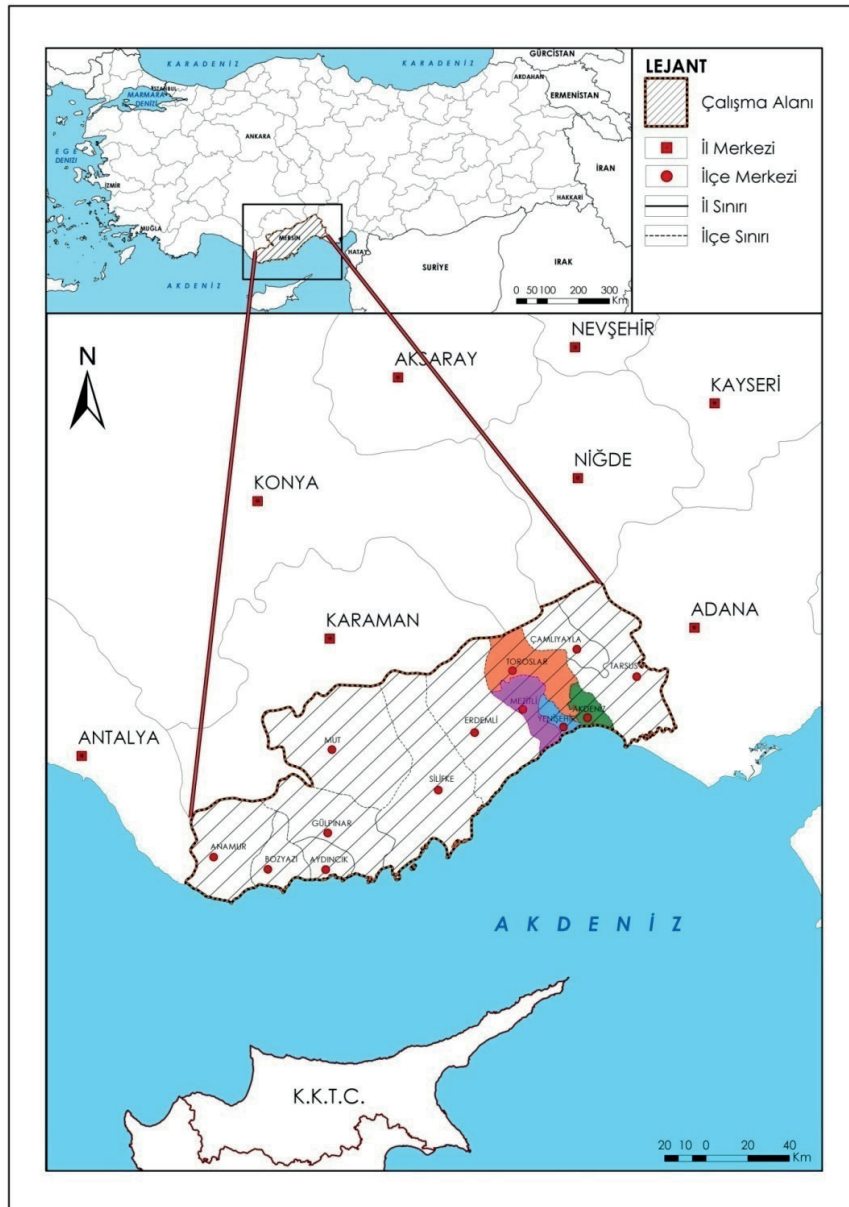
Quantitative data were evaluated and interpreted using tables, graphs, and maps generated by analyzing the obtained data set. Several new regulations may be observed in the public sphere since 2012. Akdeniz is the central district with the largest number of Syrian refugees, and it represents one of four central districts in which Syrian refugees work. This fact shows the willingness of Syrian refugees to live in environments similar to residents with similar cultural characteristics and to occupy neighborhoods that offer low-rent housing. New regulations have also been introduced, especially relating to the working lives of Syrian refugees. Steps to be taken for the work-life of migrants are sure to affect other social areas. It has been observed that very few children of Syrian refugees with low socioeconomic standing continue formal education. Along with other economic arrangements, such rules will reduce the financial concerns of Syrian asylum-seekers and consequently eliminate the need for Syrian children to work, allowing them to participate in education.

Notably, every child who is not brought under the purview of education is likely to return shortly as social problems. Youngsters may be brought together through varied organizations to establish links between Syrian refugees and the local population. Such entities can contribute positively to the integration process, especially those run by local governments. The integration process is long, but the appropriate steps can shorten the time taken for assimilation. Syrians have visited the city of Mersin for a long time. They have been tourists to the city in the past, and have also established trade links in Mersin province. This fact may be regarded as a positive result for Syrians living in Mersin for integration. A vivid culture is certain to emerge in the long term because of the holistic policies that have been instituted and the new actions mandated in the fields of work-life, education, and health. The most critical issue of note to prevent a lost generation is the education status of Syrian refugees. Steps must be taken to bring Syrian refugee women into the ambit of work and education. Syrian refugees in the Mediterranean, Mezitli, Toros, and Yenisehir Central District, regions that constitute the study area, were scrutinized, and the results were examined. The current study is significant because it incorporates the process of engaging Syrian refugees in urban life in Turkey.

1. GİRİŞ

Kuzey Afrika ülkesi olan Tunus'ta 18 Aralık 2010 tarihinde üniversite mezunu Mohammed Bouazizi adlı genç kendisini ateşe vermiş ve bu olay Kuzey Afrika ülkelerinde kısa sürede yayılış gösteren ayaklanmalarında başlangıcı olmuştur. Bu süreç Kuzey Afrika ve bazı Ortadoğu devletlerinde yaşanan muhalif hareketler, ayaklanmalar, mitingler gerek iç basında gerekse dış basında Arap Baharı olarak adlandırılmıştır. Kısa sürede Kuzey Afrika'da yayılış gösteren Arap Baharı Orta Doğu ülkelerine de sıçramış Fas, Cezayir, Libya, Mısır gibi ülkeler Kuzey Afrika kısmını oluştururken Ortadoğu kısmında Suriye, Ürdün, Bahreyn, Yemen kısmen İran, Irak ile Suudi Arabistan gibi ülkeler karşımıza

çıkılmaktadır (Buzkıran ve Kutbay, 2013, s. 149; Deniz, 2013, s. 68-70). Dolayısıyla Arap Baharı sürecinden en çok etkilenen, etkisi hala devam eden ülke ise Suriye olmuştur. Süreç boyunca yaşanan iç karışıklıklar ve huzursuzluklar kısa sürede büyüyerek Suriye topraklarında bir iç savaşa dönüşmüş, halkın birçoğu açlık, sefaletle karşı karşıya kalmıştır. Hayatları tehdit altında olan Suriyeliler, çareyi ülkelerini terk etmekte bulmuşlardır. Bu zoraki kopuş sürecinin başlamasıyla milyonlarca insan evlerinden, yurtlarını terk ederek göç etmek zorunda kalmışlardır. Göç etmek zorunda kalan Suriyeliler, komşu ülkelere özellikle başta Türkiye olmak üzere Lübnan, Ürdün, Mısır ve Irak'ı yerleşmek için tercih etmişler. Belirtilen hedef ülkeler içinde totalde en fazla Suriyeli barındıran ülke ise, Türkiye olmuştur.

Şekil 1: Bölgenin Lokasyon Haritası.
Figure 1: Location Map of the Region.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ VE AMACI

Suriye’de ortaya çıkan savaştan etkilenen ülkemizde üç buçuk milyonu aşkın Suriyeli sığınmacı yaşamaktadır. Çalışmada Mersin kentinde yaşamakta olan Suriyelilerin toplam nüfusu, nüfusun mekânlar üzerine yansımaları konu edilmiştir. Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin Mersin kentinde mekanlarla, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel anlamda bağlantı kurulabilmesi açısından entegrasyon süreci araştırılmıştır. Bu çalışma, araştırma sahası özelinde, Suriyeli sığınmacıların kent yaşamına entegrasyon sürecinin başarılı bir şekilde yürütülmesi konusunda ortaya konan tespitler ve çözüm önerileri açısından literatüre katkı sağlayacaktır.

2.1. Veri Yöntem

Çalışmada kaynak dataları oluşturan istatistiksel veriler T.C. Mersin Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden elde edilmiştir. Bu istatistiksel veriler ışığında Suriyeli sığınmacıların sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel anlamda mekânsal yansımaları ve entegrasyon süreci ortaya konmuştur. Çalışmada tablo, grafik ve haritalar yardımıyla nicel veriler değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

3. GÖÇ: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Göçlerin niteliği insanlığın ortaya çıkışından bu yana sürekli değişimler geçirmiştir. Göç olayları tarihin ilk zamanlarında olumsuz doğal şartların beraberinde getirdiği zorluklara bağlı iken bu nedenler zamanla değişerek yerini ekonomik; siyasi, sosyo-kültürel vb. gibi beşeri etkenlere bırakmıştır. Günümüzde göçlerin nedenleri ne olursa olsun hem kaynak hem de hedef olan ülke ve toplum üzerinde önemli etkiler oluşturmaktadır. Türk Dil Kurumu (TDK)Türkçe Sözlüğündeki tanımına göre “*göç; ekonomik, toplumsal siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret*” olarak tanımlanmaktadır (www.sozluk.gov.tr 2020). Göç Terimleri Sözlüğündeki tanımına göre ise “*göç; uluslararası bir sınırı geçerek veya bir Devlet içinde yer değiştirmek. Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir*”. Buna *mülteciler, yerinden edilmiş kişiler, yerinden çıkarılmış kişiler ve ekonomik göçmenler dâhildir* (Perruchoud ve Redpath Cross, 2009, s. 35-36).İnsanların daima yeni fırsatlar için, yoksulluktan kaçmak, çatışmalardan ve çevresel bozulmalardan uzaklaşmak için başka bir yere taşınmasıdır (Castles, Haas ve Miller, 2014, s. 5).

Sertkaya Doğan’a göre; nüfus özelliklerini belirleyen, temel bileşenler arasında olan göç, sahanın nüfuslanmasında ve nüfusun mekânsal dağılımında son derece önemli bir etkiye sahiptir (Sertkaya Doğan, 2018, s. 27-28). Göç kavramı oldukça fazla çeşitliliğe sahip aynı şekilde göç hareketlerinin sınıflandırılmasında da bu çeşitliliğe rastlamak mümkündür. Yer değiştirme hareketi olan göç toplumun; demografik, kültürel, sosyo-ekonomik yapısını değiştiren bir süreçtir. Göç; olayın gerçekleştiği yere ve sürekliliğine göre sınıflandırılabilineceği gibi nedenlerine göre de ayırt edilebilirler. Ayrıca göçlerin oluşmasında önemli olan bir diğer unsur ise; isteğe bağlı olup olmadığıdır (Tümertekin ve Özgüç, 2019, s. 289). Sirkeci’ye göre göçlerin büyük bir çoğunluğu gönülsüz gerçekleşmektedir (Sirkeci ve Bardakçı, 2016, s. 534).Başka bir ifadeyle göçler; ekonomik yapıda avantaja sahip olan ülkelerde, sanayileşmenin etkisiyle yerleşmelerin büyümesine etki etmektedir (Doğan, 2010, s. 295). Göç hem kaynak ülkeyi hem de hedef olan ülkeyi birçok açıdan etkilemektedir. Göç, kentlerde sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel alanda paylaşım açısından yeni sorunlar ortaya çıkarmıştır. Özellikle kentlerde yaşamın dönüşüm geçirmesine neden olan göç, birçok alanda istikrarsızlıkları beraberinde getirmiştir. Göç hareketliliğin artmasıyla birlikte; farklı dil, ırk, kültürel özelliklere sahip olan insan topluluklarının nasıl en az sorunla, birlikte yaşamaları sağlanabilir sorusunu da beraberinde getirmektedir. Ayrıca oluşan çok çeşitli toplumla nasıl toplumsal kazanca dönüştürüleceği ise diğer önemli soruyu oluşturmaktadır. Dolayısıyla göç çalışanların sıklıkla karşılaştığı ve alanla ayrılmaz parça haline gelen birçok kavram ortaya çıkmıştır. Bunların içerisinde; entegrasyon (integration), uyum, sosyal uyum (social chosen), içerme (inclusion), asimilasyon (assimilation), kültürleşme (acculturation), çok kültürcülük (multiculturalizm), kültürlerarasıcılık (interculturalizm), hoşgörü/tahammül (tolerance, toleration) vb. kavramlar kullanılmaktadır (Erdoğan, 2019, s. 12-13). Bu bağlamda Uluslararası insan hareketlerinin beraberlerinde getirdiği etkilere baktığımızda, en önemli siyaset alanlarından birinin göçmenler ile göç alan toplum arasındaki entegrasyon sürecinin başarılı bir biçimde yürütülmesi olduğu görülmektedir. Türk Dil Kurumu sözlüğünde bu fiil “bütünleştirme” olarak, entegrasyonu da “bütünleşme”olarak tanımlanmaktadır. Göçmen entegrasyonu ise durağan bir kavram olmayıp “siyasi içerikli bir toplumsal proje”dir (Unutulmaz, 2018, s. 143).

Entegrasyon sürecinin; ekonomik, sosyal, kültürel ve politik olmak üzere dört boyutu bulunmaktadır. Özellikle entegrasyon sürecinde göç eden toplum ile göç alan toplum arasında en önemli adım ekonomik uyumdur. Entegrasyon süreci çok boyutlu organizasyon ve örgütlenme ile süreklilik arz eden

politikaları içermektedir. Sığınmacıların barınma ihtiyacını karşılanması, istihdama katılım, eğitim ve sağlık gibi hizmetlerden faydalanması entegrasyon açısından öncelikli konulardır (Gürel Üçer, Özkazanç ve Atılğan, 2018, s. 611-612).

3.1. TÜRKİYE'DEKİ SURIYELİ SİĞİNMACILARIN HUKUKİ STATÜSÜ VE SOSYAL YAŞAMDAKİ OLANAKLARI

Türkiye'deki Suriyeliler için sığınmacı ve mülteci gibi kavramlar kullanılmaktadır Türkiye'de Suriyeliler için geçici koruma sağlanmaktadır. 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 1969 Mülteciler Hukuki Statüsüne ilişkin Protokol Türkiye'de mülteciler mevzuatının temelini oluşturmaktadır. Buna göre Türkiye'ye sadece Avrupa'dan gelenlere mülteci statüsü verilirken Avrupa dışından gelenler ise mülteci statüsünde yer almamaktadır. İç çatışmadan kaçıp ülkemize sığınan Suriyeliler, 11 Nisan 2013 yılında yürürlüğe giren 6458 sayılı YUKK'un (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu) kapsamındadır. 6458 sayılı YUKK'un 91.maddesi ile Suriyelilere 'geçici koruma' sağlanmaktadır (Ekşi, 2013, s. 6). "Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir" (YUKK-91.Md.).

22 Ekim 2014'te çıkarılan 'Geçici Koruma Yönetmeliği'nce kararlaştırılan 'şartlı mülteci', 'ikincil koruma', 'geçici koruma' gibi kavramlar Ülkemize Avrupa dışından gelenler için, Yönetmelikte bahsedilen 'geçici koruma' statüsü ise kitlesel göç hareketleri için uygulanmakta, ayrıca yasaya 'bireysel girişlerde' eklenmiştir.

"Geçici koruma: Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve uluslararası korunma talebi bireysel olarak değerlendirilmeye alınamayan yabancılara sağlanan korumadır" (GKY-Md.3-f).

Türkiye' de bulunan Suriyeliler için özel bir düzenleme yapılarak aynı yönetmeliğin Geçici 1. maddesinde geçici koruma statüsünün altı çizilmiştir.

"28 Nisan 2011 tarihinden itibaren Suriye Arap Cumhuriyeti'nde meydana gelen olaylar sebebiyle geçici koruma amacıyla Suriye Arap Cumhuriyeti'nden kitlesel ve bireysel olarak Türkiye sınırlarına gelene veya sınırları geçen Suriye

vatandaşları ile vatansızlar ve mülteciler, uluslararası koruma başvurusunda bulunmuş olsalar dahi geçici koruma altına alınacaklar. Geçici korumanın uygulandığı süre içinde, bireysel uluslararası koruma başvuruları işleme konulmaz" (GKY-Geçici Md.1).

Yasal düzenlemelerinde açıkça ortaya koyduğu gibi Türkiye toprakları içerisinde bulunan Suriyelilere geçici koruma statüsü verilmiştir (Erdoğan, 2015, s. 321-322).

Türkiye'ye ülkelerinden kaçarak topraklarımıza sığınan Suriyeliler için çalışma izni 15.01.2016 tarihli "Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Yönetmelik (GKÇİY)" ile verilmiştir. Yönetmeliğe göre; "Geçici koruma sağlanan yabancılar, çalışma izni olmaksızın Türkiye'de çalışamaz veya çalıştırılmaz" ayrıca aynı yönetmeliğe göre geçici koruma kayıt tarihinden 6 ay sonra çalışma izni almak için Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na (AÇSHB) başvurabilir ve başvurular e-devlet kapısı üzerinden yapılacaktır. Suriyeliler sadece Turkuaz Kart'a başvuru yapamaz ve diğer çalışma izin türlerinin hepsine başvuru yapabilirler. Ayrıca mevsimlik tarım ve hayvancılık işlerinde çalışanlar çalışma izninden muaf tutulurlar. İl valiliğine çalışma izni muafiyet için başvuru yapabilirler. Sağlık meslek mensubuna ait olanlar Sağlık Bakanlığı'ndan, eğitim meslek mensupları ise MEB veya YÖK Başkanlığı'ndan ön izin almaları gerekmektedir. Suriyelilere yönelik istihdam kısıtlamasına göre çalışma iznine başvuru yapılan iş yerinde çalışan Türk vatandaşlarının %10'undan daha fazla sayıda Suriyeli çalıştırılmayacaktır (Aslantürk ve Tunç, 2018, s. 161).

Geçici Koruma Yönetmeliği 28.maddesinde Suriyelilerin eğitim hizmetinden nasıl yararlanacağı hususunda belirtilmiştir. 28.maddeye göre: Geçici barınma merkezi içinde veya dışında Millî Eğitim Bakanlığının kontrolünde ve sorumluluğunda yürütülür. Bu kapsamda; 54-66 aylık çocuklar öncelikli olmak üzere okul çağındaki 36-66 aylık çocuklara, okul öncesi eğitim hizmeti verilebilir. İlköğretim ve ortaöğretim çağındakilerin eğitim ve öğretim faaliyetleri, Millî Eğitim Bakanlığının ilgili mevzuatı çerçevesinde verilebilir. Her yaş grubuna yönelik dil eğitimi, meslek edindirme, beceri ve hobi kursları takibe bağlı olarak düzenlenebilir. Geçici korunanların ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimleriyle ilgili usul ve esaslar Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından belirlenir. Bu yönetmelik kapsamında ülkemizde eğitim alan yabancılara, aldıkları eğitimin içeriğini ve sürecini gösteren belge verilecektir. Yönetmelik konu ile ilgili düzenlemelerin Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yapılacağını da hükme bağlamıştır. Geçici koruma

yönetmeliğinde Suriyelilerin Sağlık hizmetleri ile ilgi olarak şunlar belirtilmiştir. Sağlık hizmetleri geçici barınma merkezlerinin içinde ve dışında Sağlık Bakanlığının kontrolü ve sorumluluğunda yapılır ve yaptırılır. Sunulan sağlık hizmeti bedeli, Sağlık Bakanlığı kontrolünde, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı tarafından genel sağlık sigortalıları için belirlenmiş olan sağlık uygulama tebliğindeki bedeli geçmeyecek şekilde AFAD tarafından ödenir.

Türkiye’de 2011 yılından itibaren yoğun kitlesel göç hareketine maruz kalmış, bu durum dolayısıyla; ekonomik, sosyal ve siyasal alanda birçok yükümlülükleri de beraberinde getirmiştir. Birleşmiş Milletler ve alt uzmanlık kuruluşları, Avrupa Birliğine bağlı projeler ve Uluslararası Göç Örgütü ile iş birliği içerisinde (Eke, 2018, s. 49).

3.2. TÜRKİYE’DEKİ SURIYELİ SİĞİNMACILAR

Suriye’de 15 Mart 2011’de rejime karşı başlayan gösteriler, ülke içerisinde kısa zamanda büyük bir kaos ortamının yaşanmasına neden olmuş ve yaşanan olaylar giderek bir iç savaşa dönüşmüştür. Savaşın başlaması ile Suriye’de Nisan 2011’den sonra en az 250 bin kişi hayatını kaybetmiş, yüzbinlerce insan ise yaralanmıştır. 2011 yılında Suriye 22,4 milyon olarak

bilinmektedir ve yaklaşık olarak 6-9 milyon insan ülkesini terk etmek durumunda kalmıştır. Suriyeliler daha çok Türkiye, Ürdün, Lübnan ve Irak gibi komşu ülkelere göç etmiş fakat Kanada, ABD’ye de girişlerde mevcuttur. Ayrıca Avrupa ülkelerinin yaşam koşulları nedeniyle Türkiye’ye sığınan Suriyeliler arasında özellikle Türkiye topraklarında kendilerine bir yaşam kurmak istemeyenler gerek kara yolu gerekse deniz yolu ile AB ülkelerine göç etme eğilimindedirler (Kadioğlu, 2018, s. 56).

Tablo 2: Birebir Formülü Kapsamında Ülkemizden Çıkış Yapan Suriyelilere İlişkin İstatistik Bilgiler 2019.

Table 2: Statistical Information Regarding Syrians Leaving Our Country Within the Scope of One-to-One Formula.

ÜLKE	TOPLAM
GENEL TOPLAM	24.830
ALMANYA	8.586
FRANSA	4.492
HOLLANDA	4.337
FINLANDİYA	1.918
İSVEÇ	1.910
BELÇİKA	1.301
İSPANYA	747
İTALYA	390
HIRVATİSTAN	250
AVUSTURYA	222
PORTEKİZ	213
LÜKSEMBURG	206
LİTVANYA	102
ESTONYA	59
LETONYA	46
SLOVENYA	34
MALTA	17

Kaynak: www.goc.gov.tr, 2019. *Birebir formülü¹
Source: www.goc.gov.tr, 2019. *Literal formula²

Tablo 1: 2014-2019 Yılları Arasında Suriyelilerin Üçüncü Ülkelere Yeniden Yerleştirilmesi.

Table 1: Resettlement of Syrians to Third Countries Between 2014-2019.

ÜLKE	ÇIKIŞ YAPANLAR
KANADA (BMMYK)	4.563
ABD	3.923
KANADA (DOĞRUDAN)	2.645
İNGİLTERE	2.234
NORVEÇ	1.926
İSVEÇ	168
AVUSTRALYA	115
AVUSTURYA	58
BELÇİKA	46
LÜKSEMBURG	46
ROMANYA	43
BULGARİSTAN	35
LİHTENŞTAYN	18
YENİ ZELANDA	15
İZLANDA	13
HOLLANDA	3
FRANSA	1
TOPLAM	15.852

Kaynak: www.goc.gov.tr, 2019
Source: www.goc.gov.tr, 2019

Suriye ile 911 km’lik sınırı bulunan Türkiye’ye ilk göç topluluğu 29 Nisan 2011 tarihinde Hatay ili Yayladağı ilçesindeki Cilvegözü sınır kapısından giriş yapmıştır. 2011 yılında 252 kişilik bir grupla başlayan bu zoraki göç hareketi takip eden yıllarda sürekli artarak devam etmiş özellikle bu süreç öncü göçmenlerin etkisiyle ve savaşın şiddetinin artması nedeniyle 2014 yılından sonra artarak hızlanmıştır (Erdoğan, 2015, s. 317). Türk hükümetinin “açık kapı politikası”nı sürdürmüş olması yaşanan bu insanlık dramına kayıtsız kalmaması durumuyla bugün Türkiye’de yaşayan Suriyeli sığınmacı sayısı milyonlara ulaşmıştır. Kasım 2019 itibarıyla Türkiye topraklarında yaşayan Suriyeli sayısı 3.687.244’e ulaşmış böylelikle ülkesini terk etmek zorunda kalan Suriyelilerin %50’sinden fazlasını tek başına Türkiye konuk etmektedir. Erdoğan, çalışmalarında; Türkiye’deki Suriyelilerin “toplumsal kabul ve uyum” bakımından ele

1 18 Mart 2016 tarihinde Türkiye ile AB arasında varılan mutabakatın bir unsuru da “1’e 1” formülü uyarınca, Yunan adalarından 4 Nisan itibarıyla alınacak her bir Suriyeli için, yine 4 Nisan’da başlamak üzere ülkemizde geçici koruma altındaki bir Suriyelinin AB ülkelerine yerleştirilmesidir (mfa, gov, tr).

2 One aspect of the Agreement that was signed between Turkey and the EU on March 18th, 2016, is the arrangement known as “1 to 1” which entails that for every Syrian who is readmitted from Greek islands, one Syrian under temporary protection in Turkey will be settled in a EU country (mfa, gov, tr).

alınmasını, mevcut durumu tespit ederek Türk toplumu ile Suriyelilerin birlikte yaşama ilişkisinin ve dinamiklerinin daha sağlıklı bir süreç içermesi açısından öngörülerde bulunmanın öneminden bahsetmektedir (Erdoğan, 2017, s. 21). Türkiye'ye giriş yapan Suriyeliler ilk olarak kamplara yerleştirilmiş fakat sayıları giderek arttığı için Türkiye'nin birçok bölgelerine kendi imkânları ile yerleşmeye başlamışlardır. Türkiye topraklarında yaşamak için Suriyeliler özellikle sosyo-ekonomik açıdan çeşitli olanakları içerisinde barındıran büyük kentleri tercih etmişler ya da coğrafi yakınlık ve sosyo-kültürel açıdan benzerlik taşıyan Suriye sınırına yakın olan illeri tercih etmişlerdir.

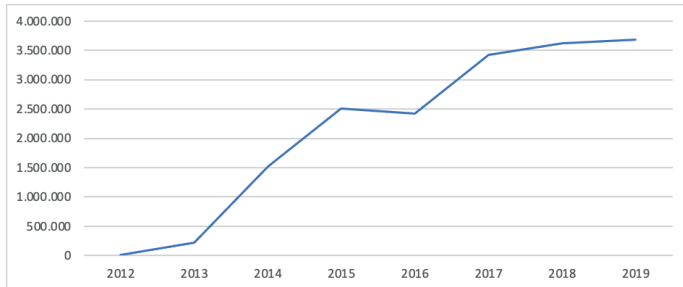
Tablo 3: Yıllara Göre Türkiye'de Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler 2019.

Table 3: Temporary Protection within the scope of Syrians in Turkey by Year 2019.

Yıllar	Nüfus
2012	14.237
2013	224.655
2014	1.519.286
2015	2.503.549
2016	2.426.786
2017	3.426.786
2018	3.623.192
2019	3.687.244

Kaynak: www.goc.gov.tr, 2019

Source: www.goc.gov.tr, 2019

Grafik 1: Türkiye'de Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler 2019.

Graphic 1: Syrians Under Temporary Protection By Years 2019.

Kaynak: www.goc.gov.tr, 2019.

Source: www.goc.gov.tr, 2019.

Tablo 5: Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı 2019.

Table 5: Distribution of Syrians Under Temporary Protection by Province 2019.

Sıralama	İller	Kayıt Edilen	Nüfus	İl Nüfusu ile Karşılaştırma Yüzdesi
1.	İSTANBUL	554.458	15.067.724	%3,4
2.	GAZİANTEP	452.419	2.028.563	%22,30
3.	HATAY	440.580	1.609.856	%27,37
4.	ŞANLIURFA	430.049	2.035.809	%21,12
5.	ADANA	240.835	2.220.125	%10,85
6.	MERSİN	205.473	1.814.468	%11,38
7.	BURSA	176.580	2.994.521	%5,90
8.	KİLİS	115.599	142.541	%81,10
9.	KONYA	110.510	2.205.609	%5,01
10.	KAHRAMANMARAŞ	93.059	1.144.851	%8,13

Kaynak: www.goc.gov.tr, 2019.

Source: www.goc.gov.tr, 2019.

Tablo 4: Mevcut Suriyeliler 2019.

Table 4: Current Syrians 2019.

Geçici Barınma Merkezlerinde Kalanlar	62.335
Geçici Barınma Merkezleri Dışında Kalanlar	3.624.909
TOPLAM	3.687.244

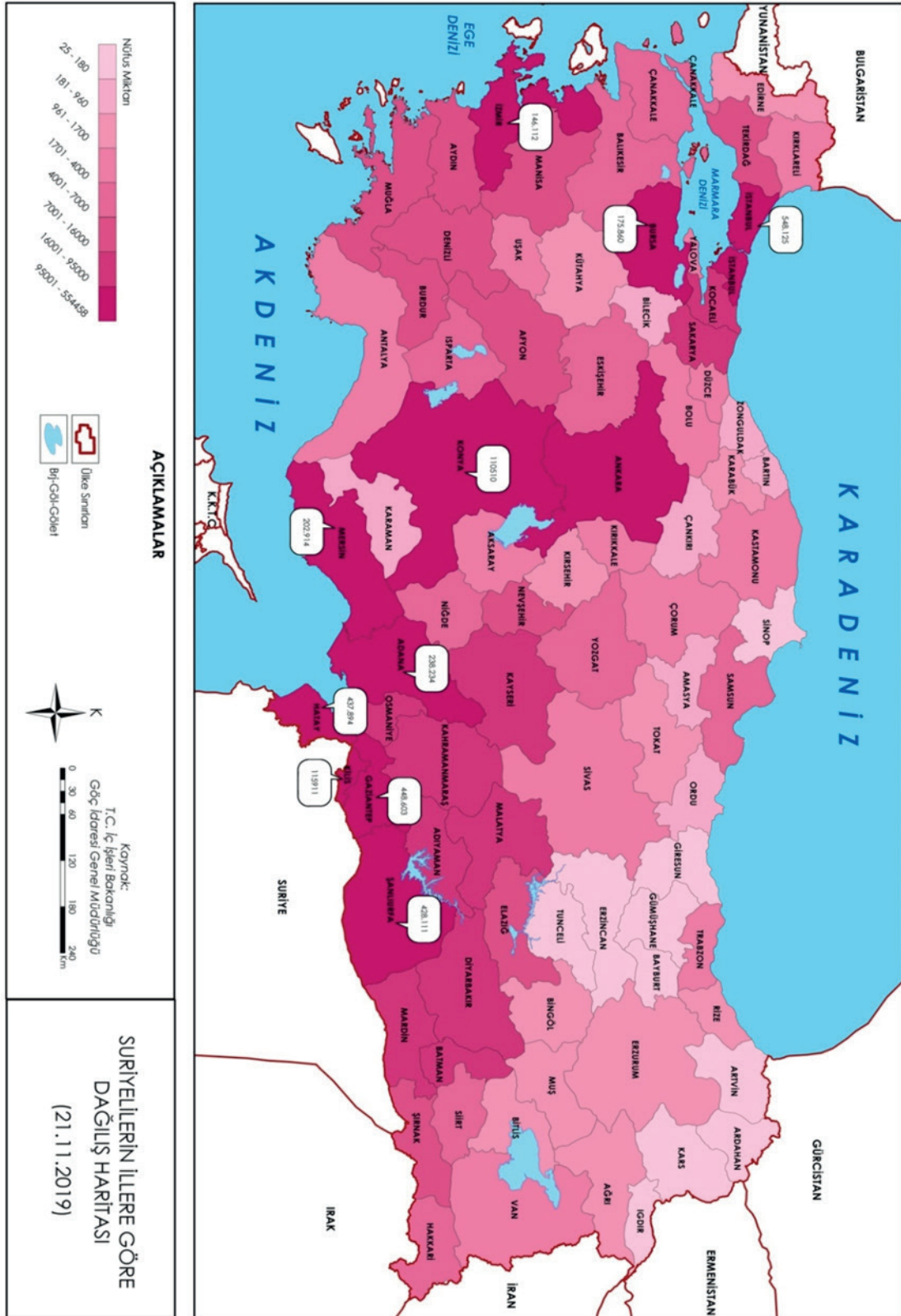
Kaynak: www.goc.gov.tr, 2019.

Source: www.goc.gov.tr, 2019.

Resmi rakamlara göre 2012 yılında Türkiye'de 14.237 Suriyeli yaşamakta iken 2014 yılında belirgin bir artış söz konusudur. 2012-2019 yılları arasında Türkiye'de kayıt edilen Suriyeli sayısı giderek artmıştır. Bugün ülkemizde 3.687.244 kişi Suriyeli yaşamaktadır.

Türkiye'ye giriş yapan Suriyeliler ilk olarak kamplara yerleştirilmiş Kasım 2019 itibariyle 5 ilde bulunan 7 barınma merkezinde 62.335 Suriyeli yaşamaktadır. Fakat sayıları giderek arttığı için Türkiye'nin birçok bölgelerine kendi imkânlarıyla yerleşmeye başlamışlardır. Türkiye topraklarında yaşamak için Suriyeli sığınmacılar özellikle sosyo-ekonomik açıdan çeşitli olanakları içerisinde barındıran büyük kentleri tercih etmişler ya da coğrafi yakınlık ve sosyo-kültürel açıdan benzerlik taşıyan Suriye sınırına yakın olan illeri tercih etmişlerdir. Türkiye'de yaşamakta olan Suriyelilerin ilk 10 ili değerlendirdiğimizde karşımıza Kasım 2019 itibariyle 2.819.562 kişi ve bu sayı Türkiye içinde toplam Suriyeli sığınmacı sayısının %76,4'ünü oluşturmaktadır. Geriye kalan 867.682 kişi ile %23,53'lük kısmı oluşturan Suriyeli nüfus Türkiye'nin diğer illerinde yaşamaktadır.

Suriyeli sığınmacıların demografik özelliklerine bakıldığında 0-4 yaş grubundaki Suriyelilerin 494.761 olduğu ve Türkiye topraklarında yaşayan Suriyeli toplam nüfus içerisinde %15,66'sını oluşturmaktadır olduğu tespit edilmiştir. 0-14 yaş grubu genç nüfus 1.457.029 kişi ile toplam nüfus içerisinde %39,51'ini oluştururken, 15-64 aktif nüfus 2.160.512 kişi toplam nüfus içerisinde ile %58,59'u oluşturuyor ve 65 yaş üstü nüfus ise toplam 69.703 kişi ile %1,69'u oluşturuyor. Türkiye

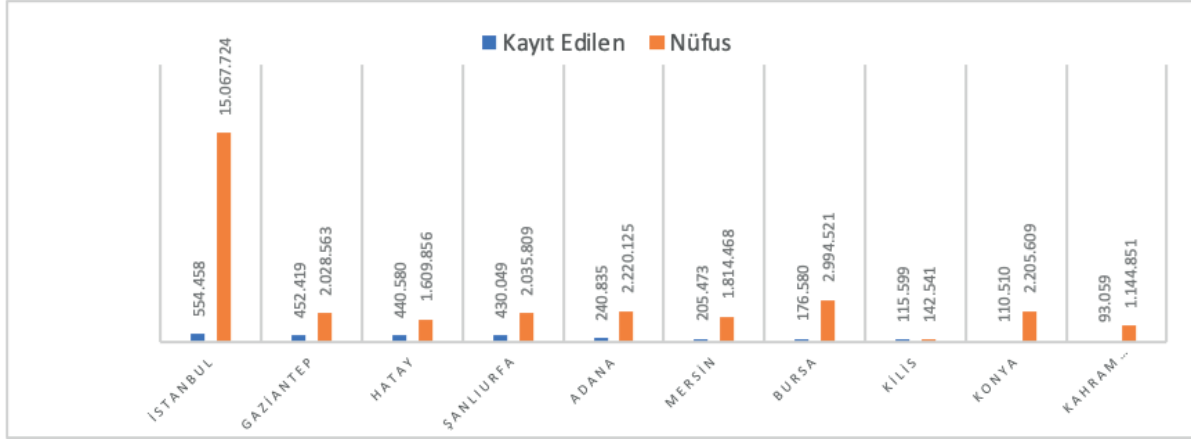

Şekil 2: Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı 2019.

Figure 2: Distribution of Syrians Under Temporary Protection by Cities 2019.

Kaynak: www.goc.gov.tr, 2019.

Source: www.goc.gov.tr, 2019.

Grafik 2: Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımında İlk On il 2019.

Graphic 2: Top Ten Provinces in Distribution of Syrians Under Temporary Protection by Province 2019.

Kaynak: www.goc.gov.tr, 2019.

Source: www.goc.gov.tr, 2019.

topraklarında yaşayan Suriyelilerin toplam erkek nüfusu 1.998.221 kişi ile toplam nüfusun %54,19'unu oluştururken toplam kadın nüfus ise 1.689.023 ile %45,80'nini oluşturmaktadır.

Türkiye’de toplam 3.687.244 Suriyeli yaşamaktadır. Suriyeli nüfusu yaş aralıklarına göre dâhil edilen nüfus, toplam nüfus içerisinde ise %39,51’ini oluşturmaktadır. 15-64 yaş grubunu değerlendirdiğimizde ise karşımıza 2.160.512 kişi çıkmaktadır. 15-64 yaş grubu ise toplam nüfus içerisinde %58,59’a sahiptir. 65+ nüfus grubu değerlendirildiğinde toplam 69.703 kişi olarak belirlenmiştir. 65+ nüfus ise toplam nüfus içerisinde %1,89 orana sahiptir. Dolayısıyla Türkiye topraklarında yaşayan Suriyeli sığınmacıların en fazla 15-64 yaş grubunda olduğu belirlenmiştir.

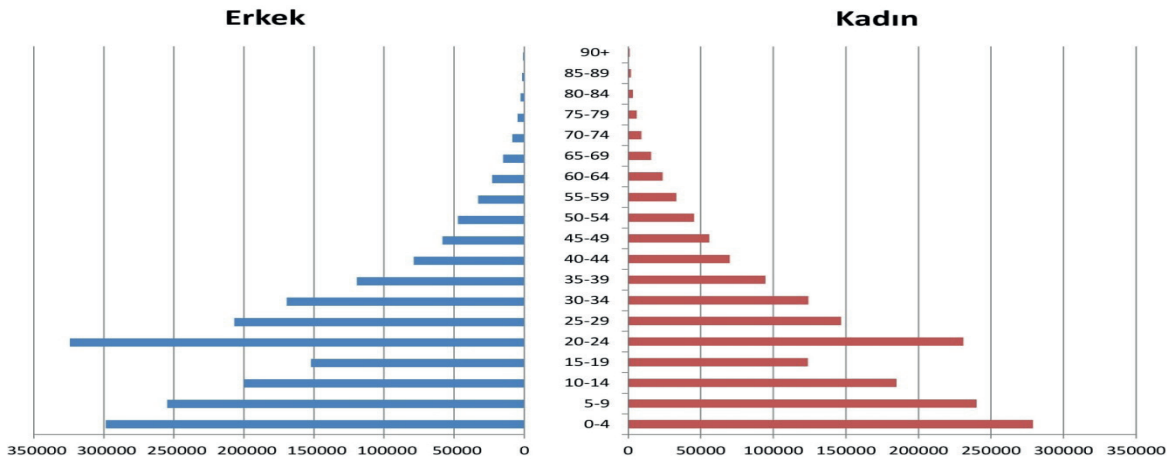
Tablo 6: Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin Yaş ve Cinsiyet Dağılımı 2019.

Table 6: Age and Gender Distribution of Syrians Under Temporary Protection 2019.

YAŞ	ERKEK	KADIN	TOPLAM
Toplam	1.998.221	1.689.023	3.687.244
0-4	753.219	703.810	1.457.029
15-64	1.212.143	948.369	2.160.514
65+	32.859	36.844	69.703

Kaynak: www.goc.gov.tr, 2019.

Source: www.goc.gov.tr, 2019.

Grafik 3: Türkiye’de Yaşayan Suriyelilerin Nüfus Piramidi 2019.

Figure 3: Population Pyramid of Syrians living in Turkey in 2019.

Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nden Kasım 2019’da elde veriler ile oluşturulmuştur.

Source: It was created with the data obtained from the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Turkey, Directorate General of Migration Management in November 2019.

Tablo 7: Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Geçici Barınma Merkezlerine Göre Dağılımı (5 İlde 7 Barınma Merkezi) 2019.**Table 7:** Distribution of Syrians Under Temporary Protection by Temporary Accommodation Centers (7 Accommodation Centers in 5 Cities) 2019.

İL	GBM ADI	GBM MEVCUDU	TOPLAM MEVCUT
ADANA (1)	Sarıçam	19.241	19.241
KİLİS (1)	Elbeyli	8.519	8.519
KAHRAMANMARAŞ (1)	Merkez	10.863	10.863
	Altınözü	2.656	
HATAY (3)	Yayladağı	4.101	10.820
	Apaydın	4.063	
OSMANİYE (1)	Cevdetiye	12.892	12.892
TOPLAM		62.335	
Geçici Barınma Merkezleri Dışında Bulunan Suriyeli Sayısı		3.624.909	

Kaynak: www.goc.gov.tr, 2019.

Source: www.goc.gov.tr, 2019.

3.3. MERSİN İLİNİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

Mersin'in nüfusu 2018 yılında 1.814.468 kişidir. Kentin 2000 yılından sonraki nüfus değişimine baktığımızda 2000 yılında 1.651.400 olduğu bilinmektedir. 2000 yılında Mersin ilinin toplam kent nüfusu 999.220 kişi iken kır nüfusu ise 652.180 kişidir. İl 1993 yılında büyük şehir ilan edilmesinden sonra kır nüfusu sıfırlanmıştır. 2018 yılında ise ilin toplam nüfusu 1.814.468 kişi olduğu belirlenmiştir. İlin 2025 yılında 1.950.784 kişi olacağı tahmin edilmektedir (TUIK, 2019). Mersin ili geçmişten bugüne çevre illerden ve bölgelerden göç alan bir ildir. İlin sahip olduğu coğrafi avantajları, sanayi, ticari, sosyal ve kültürel faaliyetlerin zenginlik kazanması Mersin ili ılıman iklim bölgesinde yer alması, verimli toprakları bünyesinde barındıran ovaların varlığı ilin hem doğal nüfus artış hızını etkilemiş hem de göç almasına neden olmuştur. Mersin diğer bir avantajı ise hinterlandı oldukça geniş bir liman varlığı Mersin Serbest Bölgesi'nin olması bu göç hareketleri üzerinde etkili olan diğer bir etkidir. Mersin'e iç bölgelerden gelen nüfus hareketi Güneydoğu Anadolu

Bölgesi ve Doğu Anadolu Bölgesi'nden olmuştur (Balcı Akova,2007, s. 155-157).

Mersin'e tarihte bilinen bir göç hareketi ise; 1923 yılında Türk- Yunan hükümeti arasında gerçekleştirilen nüfus mübadelesiyle Girit'ten, Mersin'e ve Silifke'ye iskân politikası ile yerleştirilen nüfus topluluğudur (Elçin Macar, 2015, s. 78). Mersin'de göç hareketlerini 1990 yılı öncesinde ekonomik nedenler oluştururken 1990 sonrası siyasi, sebepler ortaya çıkmıştır (Güneş, 2013, s. 286).

3.4. MERSİN'DEKİ SURIYELİ SİĞINMACILAR

Suriye'de yaşanan savaşın etkisiyle Türkiye'ye zorunlu göç etmek zorunda kalan Suriyelilerin 2018 yılındaki resmi rakamlara göre Mersin ili genelinde toplam sayısı 206.033 kişi olarak tespit edilmiştir. Bu sayı Türkiye'de yaşayan Suriyelilerin toplam %5,58'ini oluşturmaktadır. Mersin ili içerisinde de Suriyelilerin yaşamak için tercih ettiği ilçelerdeki nüfuslarını incelediğimizde en fazla Suriyelinin yaşadığı ilçe olarak

Tablo 8: Mersin İlçesindeki Toplam Nüfus ve Suriyelilerin Nüfusu 2018.**Table 8:** Total Population in Mersin District and Population of Syrians 2018.

İlçeler	İlçe Nüfusu	İlçelerdeki Suriyelerin Nüfusu	Suriyelilerin Nüfusunun Toplam Nüfusun İçindeki Yüzdesi
Akdeniz	264.618	68.284	25,80%
Anamur	65.920	953	1,45%
Aydıncık	11.088	70	0,63%
Bozyazı	26.840	305	1,14%
Çamlıyayla	8.679	5	0,06%
Erdemli	140.331	12.995	9,26%
Gülnar	25.865	75	0,29%
Mezitli	194.019	26.623	13,72%
Mut	62.853	237	0,38%
Silifke	119.303	6.481	5,43%
Tarsus	339.676	40.808	12,01%
Toroslar	296.582	25.733	8,68%
Yenişehir	258.694	16.754	6,48%

Kaynak: TUIK, 2018 ve T.C. Mersin Valiliği İl Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2018.

Source: TUIK, 2018 and T.C. Mersin Governorship General Directorate of Provincial Migration Management, 2018.

Tablo 9: Mersin İlinde Geçici Koruma Altında Bulunan Suriyelilerin Yaş Aralığı Dağılımı 2018.**Table 9:** Age Range Distribution of Syrians Under Temporary Protection in Mersin Province 2018.

Yaş Aralığı	0-17 Yaş	18-64 Yaş	65+ Yaş	TOPLAM
Nüfus Sayısı	87.507	114.529	3.997	206.033
Toplam Nüfus İçindeki Yaş Aralığına Göre Oranı	42,47%	55,59%	1,94%	

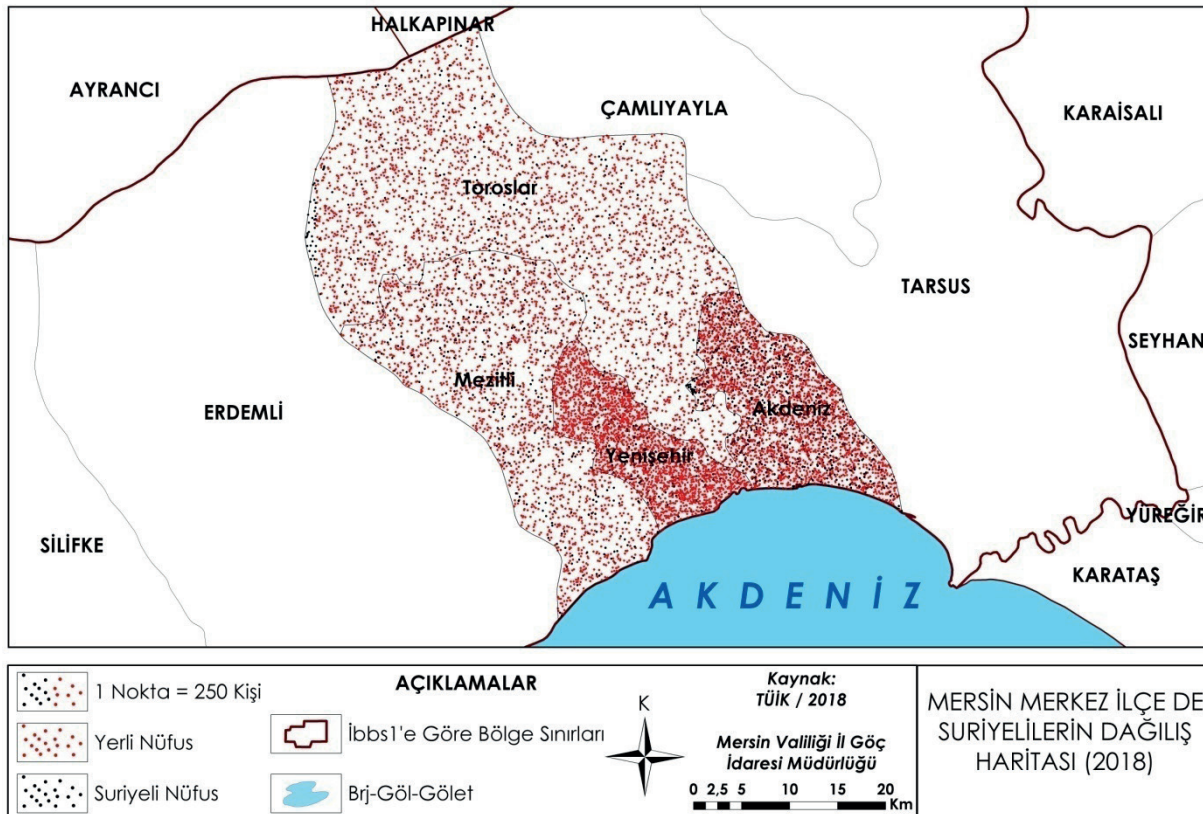
Kaynak: T.C. Mersin Valiliği İl Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2018.

Source: T.C. Mersin Governorship General Directorate of Provincial Migration Management, 2018.

karşımıza ilk beş ilçe olarak Akdeniz, Tarsus, Mezitli, Toroslar, Yenişehir ilçeleri çıkmaktadır. Bu beş ilçe, il genelinde yaşamakta olan toplam Suriyeli sığınmacıların %86,49'unu barındırmaktadır. İlk beş ilçeyi, Erdemli ilçesi %6,30 ile Silifke ilçesi %3,14 ile ve Anamur ilçesi %0,46 ile takip etmektedir. 500 kişiden daha az Suriyeli barındıran ilçeler ise Aydınçık, Bozyazı Çamlıyayla, Gülnar, Mut gibi ilçelerdir. Suriyeli nüfusun %33,14'ünü içerisinde barındıran Akdeniz ilçesi aynı zamanda en fazla Suriyeli nüfus ile de birinci sıradadır. Araştırma sahamız dâhilinde olan Mezitli ilçesi toplam Suriyeli sığınmacının %12,92 sini, Toroslar %12,48 inde, Yenişehir %8,13'ünü barındırmaktadır. Akdeniz ilçesinde Suriyeli nüfusun fazla olmasının nedenleri arasında ilçede bulunan düşük kira ücretlerinin olması, geliri düşük nüfusun bulunması, Güneydoğu

Anadolu'dan göç etmiş ailelerin varlığı sayılabilmektedir. Mersin'de yaşayan Suriyeliler ağırlıklı olarak Halep, Humus, Şam'dan gelmişlerdir. Daha az bir kesim ise İdlip, Haseke ve Kamışlı şehirlerinden gelmiştir (Çetin, 2016, s. 1003-1004). Akdeniz İlçesinden sonra %19,80 Suriyeli nüfusa sahip ilçe ise Tarsus'tur. Tarsus ilçesi toplam Suriyeli içindeki pay ile %12,92 ile Mezitli ilçesi takip ediyor. 4. sırada ise Toroslar ilçesi %12,48 yer alırken %8,13 Yenişehir ilçesi yer alıyor.

Mersin'de yaşayan Suriyelilerin BM nüfus skalasına göre; yaş aralıklarına baktığımızda 18 yaş altı nüfusun toplam nüfus içerisindeki oranı %42,47 iken 18-64 yaş arası yaş aralığı ise %55,59 orana sahip ve 65 yaş üstü nüfus ise %1,94 orana sahiptir.

Şekil 3: Mersin İli Merkez İlçelerde Suriyeli Nüfus Dağılım Haritası 2018.**Figure 3:** Syrian Population Distribution Map in Central Districts of Mersin Province 2018.

Kaynak: T.C. Mersin Valiliği İl Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2018.

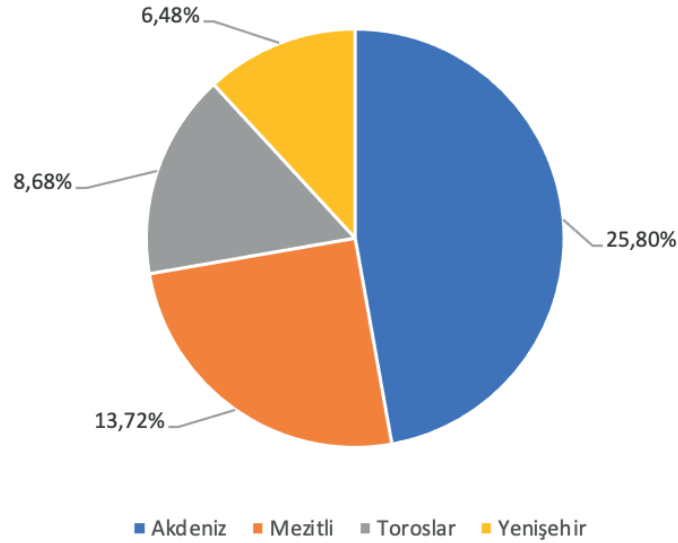
Source: T.C. Mersin Governorship General Directorate of Provincial Migration Management, 2018.

Tablo 10: Mersin İli Merkez İlçelerdeki Suriyeli Nüfusu ve İlçe Nüfusu 2018.**Table 10:** Syrian Population and District Population in Central Districts of Mersin Province 2018.

İlçeler	İlçe Nüfusu	İlçelerdeki Suriyelerin Nüfusu
Akdeniz	264.618	68.284
Mezitli	194.019	26.623
Toroslar	296.582	25.733
Yenişehir	258.694	16.754

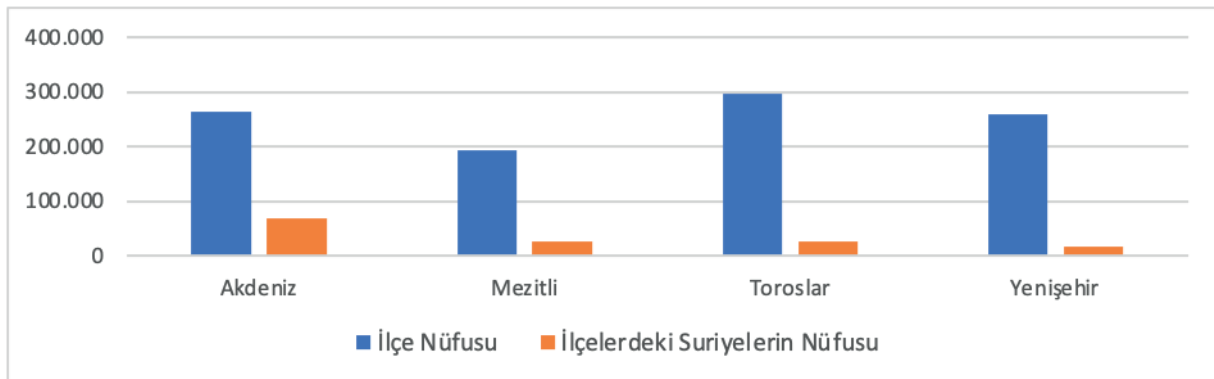
Kaynak: TUIK, 2018 ve T.C. Mersin Valiliği İl Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2018.

Source: TUIK, 2018 and T.C. Mersin Governorship General Directorate of Provincial Migration Management, 2018.

Grafik 4: Suriyelilerin Nüfusunun Toplam Nüfusun İçindeki Yüzdesi 2018.**Graphic 4:** Percentage of the Population of Syrians in the Total Population 2018.

Kaynak: TUIK, 2018 ve T.C. Mersin Valiliği İl Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nden elde edilen veriler ile oluşturulmuştur 2018.

Source: TUIK, (2018) and T.C. It was created with data obtained from the Provincial Directorate of Migration Management of the Governorship of Mersin 2018.

Grafik 5: Mersin İli Merkez İlçelerdeki Suriyeli Nüfusu ve İlçe Nüfusu 2018.**Graphic 5:** Syrian Population and District Population in Central Districts of Mersin Province 2018.

Kaynak: TUIK, 2018 ve T.C. Mersin Valiliği İl Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2018.

Source: TUIK, 2018 and T.C. Mersin Governorship General Directorate of Provincial Migration Management, 2018.

Araştırma sahası dâhilinde olan 4 merkez ilçelerin Suriyeli sığınmacı nüfusu dağılışı baktığımızda; nüfus yoğunluğunun Akdeniz ve Yenişehir ilçelerinde daha fazla olduğunu görmekteyiz. Akdeniz ilçesi il genelinde yaşamakta olan Suriyeli sığınmacının %33,14'ünü barındırmaktadır. Yenişehir ilçesi ise il genelinde yaşamakta olan Suriyeli sığınmacının %8,13'ünü barındırmaktadır. Bu iki ilçenin yüzölçümlerini de dikkate aldığımızda Suriyeli sığınmacıların nüfus yoğunluğunun en azla olduğu ilçe olarak karşımıza çıkmaktadır. Akdeniz ilçesinden sonra en fazla Suriyeli sığınmacının yaşadığı ilçe ise %12,92 oranla Mezitli ilçesidir. Mezitli merkez ilçeyi %12,48'lik oranla Toroslar ilçesi takip etmektedir. Merkez ilçeler arasında en az oran %8,13 ile Yenişehir ilçesi olmasına rağmen **Şekil 3** ve **4**'e incelediğimizde nüfus yoğunluğunun fazla olduğu görülmektedir.

Merkez ilçelerin nüfusları ile Suriyeli Sığınmacıların nüfuslarını oransal anlamda karşılaştırdığımızda ise; Akdeniz ilçesi %28,80 Mezitli ilçesi %13,72, Toroslar %8,68, Yenişehir ise 6,48'lik orana sahiptir.

Mersin'de bulunan Suriyelilerin genellikle küçük dükkânlar, fırınlar, market, kafe, dönerci, terzi, kuyumcu, küçük atölyelerde tekstil, takı-toka, çanta ve ikinci el eşyası gibi işlerle uğraşmaktadır Mersin'de ekonomik koşulları görece olarak daha iyi olan Suriyelilerin Mersin'i tercih ettiğini, şehirde Suriyeliler tarafından yapılan yatırımlara bakarak görmek mümkündür. Mersin ili Suriye arasında geçmişten bugüne ticari bir bağ vardır. Lazkiye ve Mersin arasında geçmişten gelen akrabalık bağlarının bulunması ile bu durum ticari ilişkilere yansımıştır. Mersin'de yaşamakta olan Suriyelilerin yaşam koşullarına bakıldığında diğer illerde yaşayan Suriyelilere oranla daha iyi koşullarda yaşadıkları şeklinde bir söylem kullanılabilir. (ORSAM, 2015). Temmuz 2019 itibarıyla Suriye sermayeli kurulan şirket sayısının

en yüksek olduğu il İstanbul'dur. İstanbul'dan sonra sırayı Mersin almaktadır. Suriye ortak Sermayeli kurulan şirket Mersin'de 8 iken toplam yabancı ortak sermayeli şirket sayısı içerisinde oranı ise %17,8'dir (TEPAV, 2019).

Göç çalışmalarına en çok konu olan; bu süreçten en çok etkilenen çocukların rolü ve deneyimleridir. Türkiye'de bulunan Suriyeli çocuklar toplam Suriyeli nüfusun hemen hemen %50'sini oluşturmaktadır. Suriyeli çocukların eğitimi toplumsal yapının korunması açısından önemli bir konudur. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün Eylül 2019 verilerine göre 1.082.172 Suriyeli eğitim çağındaki nüfusun kademeli olarak Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmi okullara kaydedilmesi çalışmaları devam etmektedir. Ekim 2019 itibariyle eğitim çatısı altına alınan Suriyeli çocuk sayısı 684.728 kişidir (MEB, 2019). Bu sayının 336.722'sini kız çocukları oluştururken, 348.006'sını erkek çocukları oluşturmaktadır. Suriyeli çocukların 'Türk Eğitim Sistemine Entegrasyon Desteklenmesi' Projesi Millî Eğitim Bakanlığı ile AB Türkiye Delegasyonu arasında Türkiye'deki Mülteciler için Mali Yardım Programı anlaşması (FRIT) çerçevesinde imzalanan sözleşme Suriyeli çocukların Türk Eğitim Sistemine entegrasyonunda Millî Eğitim Bakanlığı faaliyetlerini desteklemeyi amaçlayan bir projedir. 03.10.2016 tarihi itibariyle başlamıştır. PIKTES (Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi) tarafından desteklenen illerdeki Suriyeli çocukların eğitime erişimi artmıştır. Suriyeli öğrencilere sunulan eğitim kalitesi artmış, eğitim kurumlarının ve personelinin operasyonel kalitesi iyileştirilmiştir. Suriyeli öğrencilerin ve ebeveynlerin sosyal entegrasyonu artmıştır. Ayrıca kent merkezlerine uzakta yaşayan çocuklar için taşınabilir eğitimde projenin kapsamı içerisinde (PIKTES, 2019). Türkiye'de yaşamakta olan Suriyeli çocukların eğitim sistemine dâhil edilmeleri hususunda yalpan çalışmaların Mersin örneğinde ise karşımıza çıkan tabloda, İl Millî Eğitim'den Aralık 2018'de alınan verilere göre il genelinde resmi ve özel okullarda öğrenim görmekte olan yabancı uyruklu öğrenci sayısı 27.744'tür. Bu sayının yaklaşık 20 bin veya biraz üzeri Suriyeli çocuklar olarak tahmin edilmektedir. Her geçen Suriyeli çocukların eğitim sürecine dâhil edilmesi ile ilgili çalışmalar devam etse de yine de eğitim çatısı altında olmayan Suriyeli çocukların varlığından söz edilebilmektedir. Sokaklarda peçete satarak ya da kâğıt toplayarak ailesinin geçimine katkı sağlamaya çalışan, düşük gelirli ailelerin çocuklarını görmek mümkündür. Mersin il genelinde 2018 İl Göç İdaresi verilerine göre 17 yaş ve altı çocuk sayısı 87.507 ve bu ilde bulunan Suriyeli toplam nüfusun %42,47'sini oluşturmaktadır. Mersin'de Suriyeli çocukların eğitim gördüğü Geçici Eğitim Merkezleri Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2017 yılında almış olduğu kararı il valiliklerine

göndererek bu eğitim merkezlerinin kapatılma süreçlerini başlatmıştır. Geçici Eğitim Merkezleri kapatılma karar ile Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine dâhil edilme süreçleri başlamıştır. Mersin il genelinde Suriyeli çocukların eğitimi ile ilgili çalışmalar başlamış ve çalışmalar başarılı bir şekilde devam ettirilmektedir. "T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, sadece yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim gördüğü özel milletlerarası okullar Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı ile ortak geliştirilen MOBIS sistemi 24-26 Nisan 2019 tarihinde gerçekleştirilen eğitim faaliyetleri yürürlüğe giren Türkiye genelinde 13 ilde toplam 162 Özel Milletlerarası okul bulunmakta olup bu okullarda 2308 Suriye uyruklu öğrenci eğitim görmektedir." Mersin il genelinde toplam 3 Özel Milletlerarası okul bulunmaktadır (Ookgm, meb, t.y.). Suriyeli sığınmacıların sağlık hizmetlerinden faydalanma durumlarına baktığımızda T.C Mersin İl Sağlık Müdürlüğü 'nün resmi sayfasında açıklama şu şekildedir:

"Geçici koruma altındaki Suriyelilerin Sağlık Statüsünün ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından sunulan ilgili hizmetlerin geliştirilmesi başlıklı SIHHAT Projesi kapsamında Aile Hekimliği Uygulama Yönetmeliği ile tanımlanan asgari standartlara sahip olunan her 4000 kişiye 1 Göçmen Sağlığı Birimi (1 hekim, 1 Ebe) olacak açılması için çalışmalar yapılması ve 2018/30431 sayılı Toplum Sağlığı Merkezi İşleyiş ve Bağlı Birimler Yönetmeliği Madde: 38/1 doğrultusunda merkezin hizmet vermesi"

şeklinde alınan karar ile Göçmen Sağlık Merkezleri açılmıştır. Mersin il genelinde toplam 8 Göçmen Sağlık Merkezi bulunmaktadır. 170 bin Suriyeliye hizmet verilmiş ve Göçmen Sağlık Merkezlerinin yanı sıra 2.ve 3. Basamak sağlık merkezlerinde Suriyeli sığınmacıların tedavilerinin gerçekleştirildiği bilinmektedir.

4. SONUÇ

Suriye'de yaşanan savaş sonucunda Türkiye'ye göç eden Suriyelilerin sayıları her geçen gün artmaktadır. Türkiye, bu insanlık dramına kayıtsız kalmayarak ve milyonlarca insanın ellerinden yaşam haklarının alınmasına göz yummamış ve açık kapı politikası ile Suriyelileri kabul etmiştir. Ülke içerisinde zaman zaman küçük çapta tatsız olaylar yaşansa da genelde entegrasyon düzeyinin yüksek olduğu aşıkardır. Türkiye'de bulunan Suriyeli sığınmacılar için önceleri misafir oldukları düşüncesi hâkimken toplumsal olarak bu algı değişerek yerini kalıcı olduklarına dair düşünceye bırakmıştır. Kentlerde kendi imkânları ile yaşayan Suriyeliler için istihdama katılımı açısından önemli bir etkende Suriyelilerin çalışma alanında düşük ücretlerle çalıştırılmalarıdır. Bu bağlamda karşımıza şöyle bir tablo

çıkabilmektedir; düşük ücretle geçimini sağlayan aileler barınma ve temel ihtiyaçların karşılayamamaktadır. Dolayısıyla bu ailelerin çocukları sokaklarda peçete satarak, kâğıt toplayarak ya da dilenerek ailenin geçimine katkı sağlamaya çalıştıkları görülmektedir. Dolayısıyla okul çağındaki çocukların okullarda eğitim alması gerekirken ailenin geçimine katkı sağlamak zorunda kalmaktadırlar. 2018 yılı resmi kayıtlara göre il genelinde var olan Suriyeliler değerlendirildiğinde 0-17 yaş grubunda 87.507kişinin bulunduğu belirtilebilir. Zorunlu eğitim çağı kapsamında yer alan bu çocukların İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden alınan verilere göre hala %50'den fazlası eğitimden yoksundur. Eğitim çatısı altına alınamayan her çocuk karşımıza ilerde toplumsal sorunlar olarak çıkacağı güçlü bir varsayımdır. Bu çok kapsamlı konuyu özellikle Türkiye'ye entegrasyon bakımından çeşitli yönleriyle ele almak gerekmektedir. Her şeyden önce şu husus bilinmeli ve kabul edilmelidir ki, dünyada en verimli ve kazançlı yatırım insana yapılandır. Bu yatırımın ülkemizin iktisadi ve toplumsal kalkınmasında dolaylı ve dolaysız olarak pek çok etkisi olacaktır. Kuşkusuz bu etkilerin bazısı kısa sürede, bazısı da özellikle sosyal ve kültürel alandakiler uzun vadede ortaya çıkmaktadır. Ülkemizde büyümekte olan sığınmacı çocukların, ülkemizi ve ülkemiz insanlarını severek ve saygı duyarak yetişmeleri, gelecekte bu ülkenin aktif iş gücüne çeşitli sektörlerde ve hizmet kademelerinde sağlayacakları katkı, bugün onlara sağlayacağımız imkânlarla şekillenecektir. Bu nedenle daha önce de belirtildiği gibi 'en önemli yatırım, insana yapılandır' felsefesinden hareketle, geleceğe dair sağlıklı ve uygulanabilir planlamalar yapılmalıdır. Bu yüzden Suriyeli nüfusun istihdamı için gerekli çalışmalar yapılmalı ve entegrasyonun başarılı bir şekilde ilerlemesi açısından politik süreçlerde gerekli adımlar atılmalıdır. Entegrasyon sürecinin ekonomik alanındaki ilerlemeleri sosyal ve kültürel alandaki ayağını da olumlu etkileyecektir. Geçmişten bugüne Suriyelilerin ticaret bağlantılarını kurduğu bir şehir olmakla birlikte Suriyelilerin geçmişte zaman zaman turist olarak da ziyaret ettikleri bir şehir olmuştur. Böylelikle yerel halk ile Suriyeliler arasında geçmişten bugüne bir bağ oluştuğunu da söylemek mümkündür. Mersin'e göç eden Suriyeli ailelerin içerisinde geliri düşük olan aileler, Akdeniz ilçesinde düşük kiralık konutların olduğu semtleri yerleşmek için tercih etmişlerdir. Ayrıca bu semtlerde Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgesi'nden geçmiş yıllarda göç etmiş aileler yaşamaktadır. Bu semtlerde yaşayan ailelerin sosyo-kültürel özelliklerinin Suriyeliler ile benzerlik göstermesi, göçmenlerin yerleşmek için tercih etmesi açısından başka bir unsur oluşturmaktadır. Bu nedenle kent içerisinde bir bölgenin nüfusunun daha da artmasına neden olmaktadır ve nüfusun daha yoğun olduğu yerlerde hızlı nüfus artışının olumsuz etkilerini görmek mümkündür. Göçmenlerin bir bölgeye uyum sağlamaları

kısa bir süre içerisinde mümkün değildir. Yalnız uyum sürecini hızlandırabilmek için uyumun önünde yer alan engelleri ortadan kaldırmak gereklidir. Suriye'de yaşanan savaşın yakın bir tarihte son bulması olasılığı çok zayıf bir ihtimal olmakla birlikte savaş bitse dahi ülkenin ekonomisinin ve yaşam şartlarının yaşanılır hale gelmesi uzun yıllar alacaktır. Dolayısıyla Türkiye topraklarında yaşayan Suriyeli sığınmacıların savaş bitse dahi ülkelerine geri dönmeyecekleri konusunda bir varsayım çıkarmak doğru olacaktır. Bu gerçekliği görmek bu bağlamda hareket etmek uyum için stratejiler geliştirmek gerekmektedir, ayrıca göçmen toplumun yeni yerleşim yerine adapte olmaları ne kadar kısa süre içerisinde gerçekleşirse göç olgusunun sonucunda meydana gelen psikolojik riskler de o ölçüde azalacaktır. Suriyelilerin kentsel hizmetlerden faydalanma olanakları arttıkça kültürel anlamda etkileşim artacaktır ve entegrasyon hem Suriyeliler için hem de yerel halk için kolaylaşacaktır. Göçmenlerin sağlık hizmetlerinden yararlanma durumuna baktığımızda ise olumlu sonuçlarla karşılaşmıştır. Mersin il genelinde toplam 8 Göçmen Sağlık Merkezi bulunmaktadır. 170 bin Suriyeliye hizmet verilmiş ve sağlık hizmetlerinden yararlanmaları sağlanmıştır. Suriyeli sığınmacılar gerektiğinde ise 2. ve 3.basamak sağlık merkezlerine yönlendirilmişlerdir. Suriyeli göç çalışma izni engeli istihdam için önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışma şartlarının düzenlenmesi ile ortaya ekonomik anlamda güven duygusu içerisinde olan Suriyeli bir ailenin çocukları da eğitim hayatı içerisinde var olacak ve ortaya uzun vadede daha eğitimli bir toplum çıkacaktır. Suriyeli sığınmacıların kente uyumları açısından Belediyelerin yerel halk ile kaynaşabilmeleri açısından etkinlikler düzenlemeleri entegrasyon sürecini hızlandırabilir ve toplumsal olumsuz algısında zamanla değişmesini sağlayabilir. Ayrıca daha özel bir değerlendirme yapılması gerekirse Suriyeli sığınmacı kadınlar ile yerel halktan olan kadınlar arasında etkileşim için el sanatları, yemek kursları gibi etkinliklerde buluşturulabilir elde edilen ürünler halk pazarlarında satılarak kadınlarında aile içerisinde ekonomiye katkıları sağlanabilir. Hemen hemen çalışma hayatı içerisinde hiç olmayan Suriyeli sığınmacı kadınların böylelikle çalışma hayatı içerisine katılmaları hususunda adımda atılmış olabilir. Sonuç olarak Anadolu toprakları geçmişten bugüne birçok göç olayına ev sahipliği yapmıştır. Türkiye 21.yüzyılın en büyük kitlesel hareketi ile karşı karşıya kalmasına rağmen süreçte bazı aksaklıklar olsa dahi entegrasyon son derece yüksektir. Ayrıca tüm Dünya ülkelerine örnek olacak şekilde hareket ederek milyonlarca insana kucak açmıştır. Entegrasyon süreci uzun bir süreç olmakla birlikte deneyimlerle de zenginleşecektir. Sürecin başarılı şekilde yürütülmesi hususunda atılacak adımlar sürecin çift taraflı düşünülmesi ortak bir platform sağlanması gerekliliği son derece önemlidir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The authors have no conflict of interest to declare.

Grant Support: The authors declared that this study has received no financial support.

KAYNAKÇA/REFERENCES

- Akova, S. B. (2009). *Doğu Akdeniz kıyılarında nüfus*. Çantay Kitabevi.
- Aslantürk, A. G. O. ve Tunç, A. G. Y. E. (2018). Türkiye’de yabancıların çalışma izinleri: Suriyeliler örneği. *Ombudsman*, 9, 141.
- Castles, S., De Haas, H., & Miller, M. J. (2013). *The age of migration: International population movements in the modern world*. Macmillan International Higher Education.
- Çetin, İ. (2016). Suriyeli mültecilerin işgücüne katılımları ve entegrasyon: Adana-Mersin örneği. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 15(4), 1003–1004.
- Deniz, T. (2013). Arap baharı ve Türkiye: Siyasi coğrafya açısından bir değerlendirme. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 18(29), 65–78.
- Doğan, M. (2011). Türkiye’de uygulanan nüfus politikalarına genel bakış. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 23, 293–307.
- Eke, E. (2018). Türk kamu yönetimi açısından göç politikası ve teşkilat yapısı: Güncel bir perspektif. Aygül, H. H. ve Eke, E. (Ed.), 21. yüzyılda uluslararası göç ve mülteciler bir Türkiye perspektifi içinde (37-68, ss.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Erdoğan, M. M. (2015). Türkiye’ye kitlesel göçlerde son ve dev dalga: Suriyeliler. Erdoğan, M. M. ve Kaya, A. (Ed.), Türkiye’nin göç tarihi. 14. yüzyıldan 21. yüzyıla Türkiye’ye göçler içinde (317–342. ss.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Erdoğan, M. M. (2017). *Türkiye’deki Suriyeliler Toplumsal Kabul ve Uyum*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Erdoğan, M. (2020). *Suriyeliler Barometresi 2019: Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi*. Ankara: Orion Kitapevi
- Ekşi, N. ILC’nin “yabancıların sınır dışı edilmesine ilişkin 2014 taslak kuralları”nın yabancılar ve uluslararası koruma kanunu hükümleriyle mukayesesi ve bu kuralların Türkçe tercümesi. *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, 33(1), 1–30.
- GÖÇ. (2019, 11 Kasım). Erişim Adresi: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>
- Güneş, M. E. (2013). İç göç terörizm ilişkisinde Mersin örneği. *Akademik İncelemeler Dergisi (AID)*, 8(2), 275–302.
- HBOGM, MEB. (2019, 11 Ekim). Erişim Adresi: https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_11/06141131
- Kadioğlu, A. (2018). Yaşamın sınırını geçmek: Avrupa Birliği Suriyeli Sığınmacılar için güvenli bir liman mı? Özensel, E., Bozbaş, G., Kaleci, F. ve Salur, M. N. (Ed.), UTİAK, Ortadoğu’da göç hareketleri ve değişen dinamikler içinde (ss. 48–78). Konya: Aybil Yayınları.
- Kutbay, D. B. H. (2013). Arap Baharının Türkiye’ye olan ekonomik ve sosyal etkileri. *Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 5(1), 147–162.
- Macar, E. (2015). Yunanistan’dan Anadolu’ya göç: Nüfus mübadelesi. Erdoğan, M. M. ve Kaya, A. (Ed.), Türkiye’nin göç tarihi. 14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye’ye göçler içinde (ss. 173-185). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- MEB. (2020, 19 Ocak). Erişim Adresi: http://reyhanli.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_08/28132658_19072017-10969431_5ve9siniff_kayit.pdf
- MERSİN. GOV, (2020, 15 Ocak). Erişim Adresi: <http://mersin.gov.tr/tarsus-2-nolu-gocmen-sagligi-merkezinin-acilisi>
- MFA.(2020, 10 Şubat). Erişim Adresi: http://www.mfa.gov.tr/turkiye-ab-arasinda-18-mart_ta-varilan-mutabakata-iliskin-soru-cevaplar.tr.mfa
- OOKGM. (2020, 15 Ocak). Erişim Adresi: <http://ookgm.meb.gov.tr/www/mobis-milletlerarası-okullar-bilgi-isletim-sistemi-seminer/icerik/1379>
- Örgütü, Uluslararası Göç. (2019, 17 Ekim). Uluslararası Göç Hukuku Göç Terimleri Sözlüğü içinde. Erişim adresi: http://www.goc.gov.tr/files/files/goc_terimleri_sozlugu.pdf
- Özdemir, E. (2017). Suriyeli mülteciler krizinin Türkiye’ye etkileri. *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 114–140.
- Resmi Gazete a. (2020, 01 Şubat). Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/01/20160115.pdf>
- Resmi Gazete b. (2020, 30 Ocak). Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/10/20141022-15-1.pdf>
- Resmi Gazete c. (2020, 01 Şubat). Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/03/20160317-11.htm>
- SAĞLIK a. (2020, 18 Ocak). Erişim Adresi: <https://mersinism.saglik.gov.tr/TR,37666/gocmen-sagligi-emin-ellerde.html>
- SAĞLIK b. (2020, 19 Ocak). Erişim Adresi: <https://dosyaism.saglik.gov.tr/Eklenti/80620,surec-modelleme->
- Sertkaya, Doğan, Ö. (2018). Nüfus Coğrafyası. Doğan, M. ve Sertkaya, Doğan, Ö. (Ed.), Beşerî ve Ekonomik Coğrafya içinde (ss. 27–54). Ankara: Pegem Akademi.
- Sirkeci, İ., & Bardakçı, S. (2016). Suriye’den gelenler misafir değil bir göç kültürünün öncüleri. *HUMANITAS-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(7), 531–544.
- TEPAV. (2020, 18 Ocak). Erişim Adresi: https://www.tepav.org.tr/upload/mce/2019/bultenler/suriye_sermayeli_sirketler_bulteni/tepav_suriye_sermayeli_sirketler_bulteni_temmuz_2019.pdf
- TDK. (2020, 5 Mayıs). Erişim Adresi: <https://sozluk.gov.tr/>
- TUİK.(2020, 15 Ocak). Erişim Adresi: <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>
- Tümertekin, E. ve Özgüç, N. (2019). Beşerî Coğrafya. İnsan kültür, mekân. Çantay Kitabevi, İstanbul.
- Unutulmaz, K. O. (2008). Gündemdeki Kavram: “Göçmen entegrasyonu” Avrupa’daki gelişimi ve Britanya örneği. Ihlamur, Öner, G. ve Öner, A.Ş. (Ed.), Küreselleşme Çağında Göç. Kavramlar, Tartışmalar içinde (ss. 135–161). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Üçer, Z. A. G., Özkazanç, S. ve Atılğan, Z. (2016). Geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin kente uyumu: Ankara Siteler’de istihdama katılım. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 3(2), 610–624.

